

Сидор Г. В.,

канд. екон. наук, доцент

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін

Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу

Тернопільського національного економічного університету

АКАДЕМІЧНА ЧЕСНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЧННІПБ

Питання академічної доброчесності у нашому суспільстві в період докорінних трансформацій є доволі актуальним та потроху стає трендом. Це зумовлено тим, що доброчесність у навчальному середовищі безпосередньо впливає на те, яких громадян виховує система вищої освіти, стимулює її якість, а її недотримання «здешевлює» в очах роботодавців дипломи, знижує репутацію інституту, та й загалом призводить до руйнації авторитету вітчизняної освіти у світі.

Останнім часом як у науковому, так і в повсякденному житті все частіше лунає термін «плагіат». Це явище часто простежується в роботі зі студентами та науковцями.

Пропонуємо розглянути ситуацію, характерну для Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу Тернопільського національного економічного університету. 08 жовтня 2019 р. з метою дослідження окреслених вище питань було організовано науково-методичний семінар на тему: «Плагіат у ВНЗ» за участі викладачів кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін і студентів-магістрів цього навчального закладу. У рамках науково-методичного семінару було проведено анкетування з метою виявлення ставлення викладачів та студентів до плагіату. В опитуванні взяли участь 21 студент-магістр та 17 викладачів кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін за умови збереження анонімності.

Позитивним аспектом цього дослідження вважаємо те, що викладачі Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу обізнані й свідомі в частині опитування щодо сутності поняття плагіату, оскільки в процесі опитування усі викладачі відповіли «так» – 17 викладачів, «ні» – 0. На відмінну від викладачів, 17 студентів-магістрів відповіли, що розуміють дефініцію «плагіат», 4 – ні. Можливо, проблема плагіату криється в тому, що студенти не розуміють значення поняття «плагіат». З огляду на це доповідач науково-методичного семінару доречно окреслив визначення цього терміна.

У процесі проведення анкетування було поставлене запитання: «Чи знаєте Ви, якими нормативними документами регулюється антиплагіатна діяльність?». З викладачів 3 відповіли «ні», 14 – «так».

Результати опитування студентів-магістрів щодо розуміння вищевказаного запитання представлено на рис. 1.

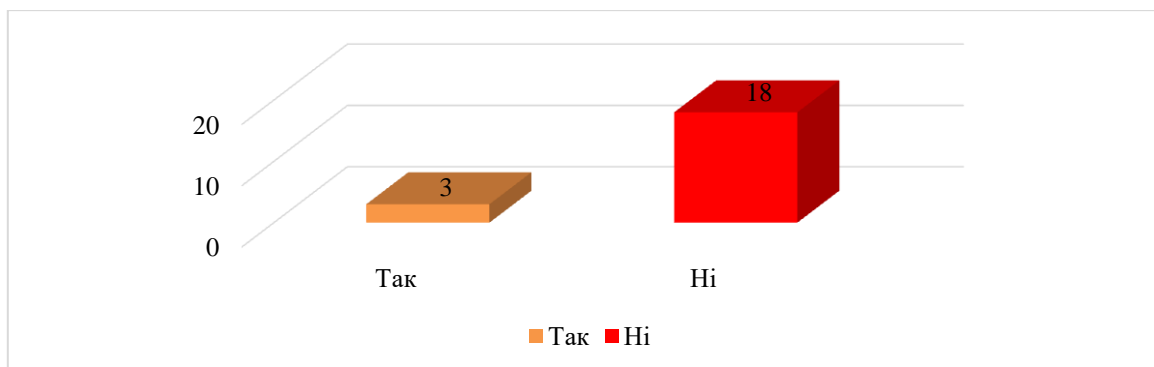

Рис. 1. Чи знаєте Ви, якими нормативними документами регулюється антиплагіатна діяльність?

Можна дійти висновку (рис. 1), що викладачі мають проводити роз'яснювальні роботи студентам-магістрам, оскільки вони достатнім чином не володіють інформацією щодо нормативно-правового поля регулювання антиплагіатної діяльності.

У межах науково-методичного семінару у процесі проведення анкетування прозвучало запитання: «Як Ви вважаєте, чи припустиме використання «чужих» частин тексту без належного оформлення цитат у науковій роботі?» З

викладачів 15 відповіли «ні», 2 – «так». На нашу думку, наукова робота має бути авторською, бо це впливає на репутацію викладача, виражається його рівень знань. Відповідно викладач не порушує права інших науковців, зазіхаючи на їхні ідеї та розробки, присвоївши їх.

Результати опитування студентів щодо припустимості використання «чужих» частин тексту без належного оформлення цитат у науковій роботі представлено на рис. 2.

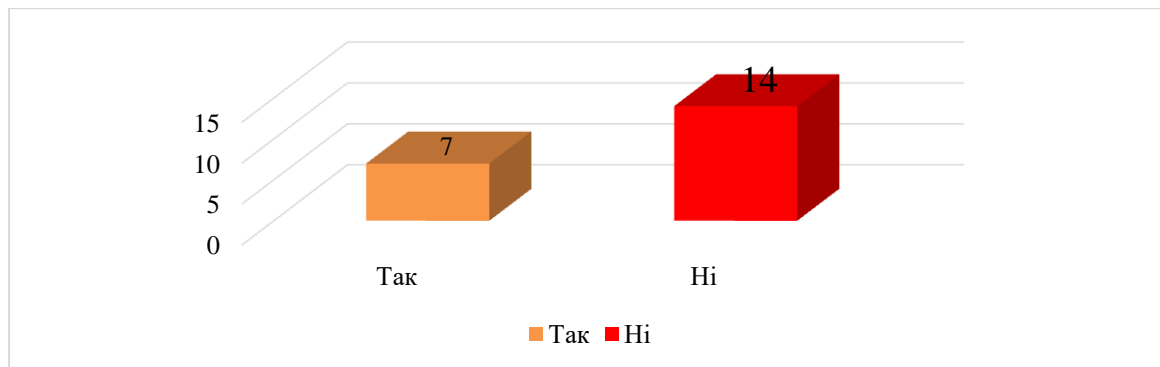

Рис. 2. Чи припустиме використання «чужих» частин тексту без належного оформлення цитат у науковій роботі?

З огляду на опитування студентів очевидно, що все-таки 7 студентів із 21 вважають, що використання «чужих» частин тексту є припустимим. З нашої точки зору, неприйнятно несанкціоновано використовувати чужі напрацювання і в жодному разі це не толерується в спільноті.

Доволі актуальним було таке запитання: Чи можете Ви із впевненістю сказати, що жодного разу не вдавалися до плагіату? Із результатів опитування викладацького складу випливає, що 7 викладачів вдавалися до плагіату, 10 – ні. Відповідно очевидним є те, що в нашому навчальному закладі все-таки траплялись випадки плагіату серед викладачів.

Результати опитування студентів демонструють такі висновки (рис. 3): 18 студентів-магістрів застосовували плагіат, а тільки 3 відповіли «ні».

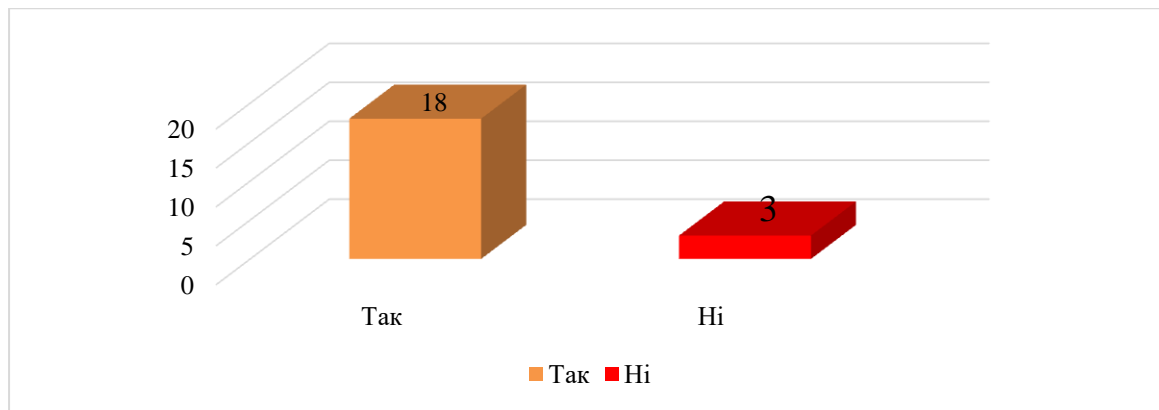

Рис. 3. Чи можете Ви із впевненістю сказати, що жодного разу не вдавалися до плагіату?

Таким чином, викладачі Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу мають інформувати студентів про основні критерії виявлення плагіату в наукових роботах, оскільки вони вважаються первинними рецензентами цих робіт. Пояснення викладачами основних критеріїв виявлення плагіату студентам у процесі навчальної діяльності є одним із вагомих завдань. З нашої точки зору, академічна непорядність найбільш часто простежується серед студентів, які не мотивовані на отримання професійних знань, а навчаються в інституті з інших причин (прагнення отримати диплом, стипендію та ін.).

Було поставлено запитання: «Як Ви вважаєте, чи зможе програмне забезпечення суттєво знизити відсоток плагіату в студентських роботах?». Згідно з результатами опитування викладачів 15 з них переконані, що програмне забезпечення дасть змогу знизити відсоток плагіату, а 2 не підтримують цієї думки.

Результати опитування студентів такі (рис. 4): 10 студентів-магістрів вважають, що програмне забезпечення не вплине належним чином на підвищення академічної цінності їхніх наукових робіт, а 11 стверджують, що унікальність роботи зросте.

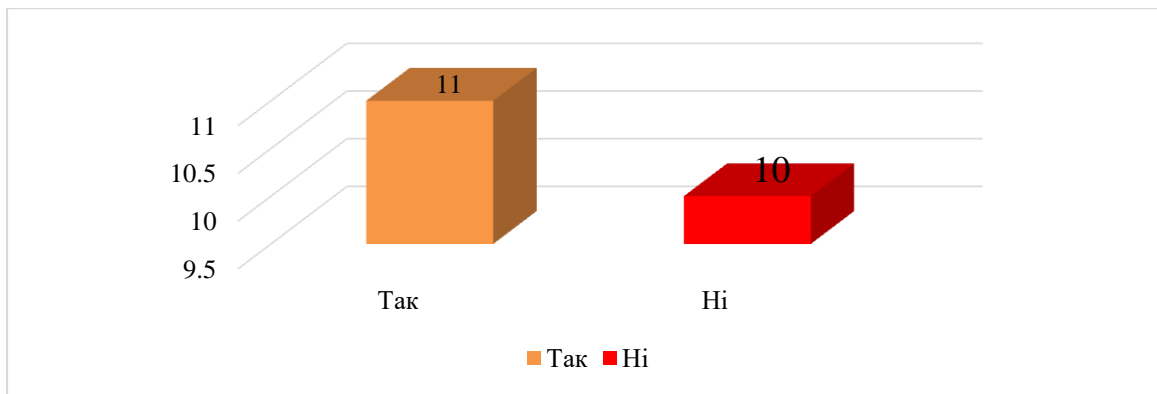

Рис. 4. Як Ви вважаєте, чи зможе програмне забезпечення суттєво знизити відсоток плагіату в студентських роботах?

Для виявлення плагіату, звичайно, в Чортківському навчально-науковому інституті підприємництва і бізнесу використовують програмне забезпечення. Воно дає змогу перевірити вказаний файл, текст на плагіат у середовищі Інтернет.

Респондентів на завершення запитали: «Чи необхідно карати за плагіат?» З викладачів 4 відповіли «ні», 13 – «так». Ми вважаємо, що збільшення кількості покарань за плагіат у науці не вирішить проблему. Бажано було б створити для тих викладачів, які сумлінно дотримуються принципів наукової доброчесності, додаткові мотиваційні можливості з боку держави. Відповідно тим викладачам, які розвивають свою галузь, буде приємно та цікаво працювати в науковій сфері.

Результати опитування студентів демонструють такі висновки (рис. 5): 11 студентів-магістрів все-таки виступають за покарання за вдавання до плагіату, а 10 – ні, тобто думки у них розподілилися майже порівну.

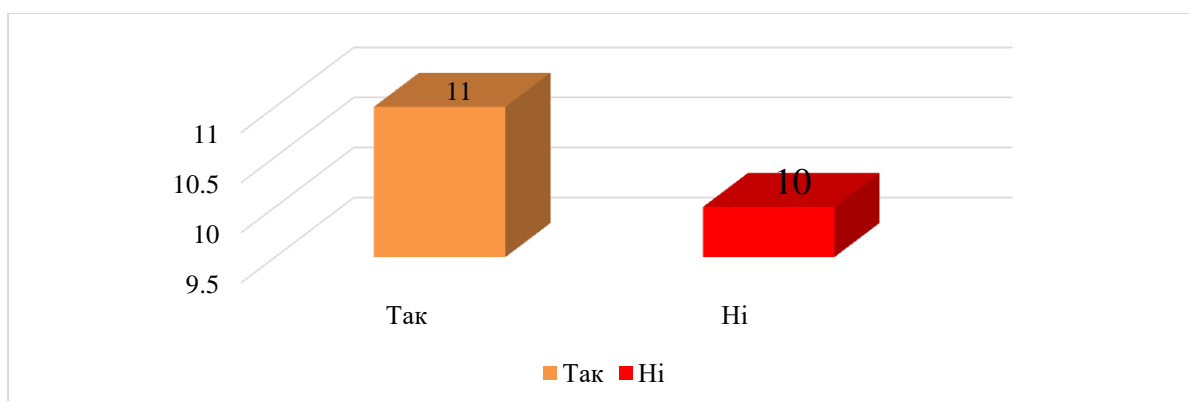

Рис. 5. Чи необхідно карати за плагіат?

Ці результати були отримані у процесі проведення анкетування на вибірці 21 студентів-магістрів та 17 викладачів у межах науково-методичного семінару «Плагіат у ВНЗ». З нашої точки зору, можливо, дані опитування трохи занижено, оскільки через почуття страху чи сорому перед дисциплінарним покаранням респонденти могли бути не зовсім відвертими.

Наразі перед студентами та їхніми викладачами поставлено завдання – знизити рівень цієї проблеми. Виявляючи активність на місцях та виступаючи за структурні зміни, з нашої точки зору, можна суттєво наблизитися до вирішення питання плагіату, оскільки вагомим чинником успішного розвитку суспільства виступає здорова академічна культура. У цьому напрямку перший крок має бути спрямований на визнання наявних проблем, відкриті їх обговорення та розробку результативних методів боротьби з академічною недоброчесністю.

Підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновки, що для розбудови ефективної та цілісної системи забезпечення академічної доброчесності в Чортківському навчально-науковому інституті підприємництва і бізнесу потрібно розробити безліч заходів: ввести чітко окреслені та суворі норми відповідальності для викладачів, студентів за плагіат; запровадити на рівні інституту механізми контролю за дотриманням академічної доброчесності; вагому роль необхідно відвести інституційному діалогу, дискусії на тему академічної доброчесності.

З огляду на це перспективи наших подальших наукових пошуків будуть спрямовані на прищеплення суспільству академічної доброчесності, дослідження та розробку результативних способів боротьби з академічним плагіатом. Отже, проведене дослідження підтвердило його актуальність.